

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

СУЧАСНІ ВІЙСЬКОВІ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНИ В ЯПОНСЬКИХ МЕДІА

Студента групи Пяп 01-19
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша – японська

Шеляга Марка Віталійовича

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент Свердлова
Тетяна Геннадіївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ.....	5
Висновки до розділу 1.....	8
РОЗДІЛ 2. ЗСУ та військові структури МВС.....	9
2.1 Збройні сили України.....	9
2.2 Інші військові формування.....	15
Висновки до розділу 2.....	17
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНІ ДОБРОВОЛЬЧІ БАТАЛЬЙОНИ.....	19
Висновки до розділу 3.....	21
РОЗДІЛ 4. “АЗОВ”.....	23
Висновки до розділу 4.....	27
ВИСНОВКИ.....	29
要旨.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	32

ВСТУП

В цій роботі з філологічної точки зору розглядається висвітлення українських військових формувань в японських медіа.

Актуальність роботи визначається необхідністю при перекладі матеріалів на військову тематику, розуміння особливостей зображення українських військових формувань в японських медіа, формування уявлення про цільову аудиторію, розуміння наявних способів перекладу та підтексту, пов'язаного з тим чи іншим варіантом перекладу.

Метою роботи є поглиблення розуміння особливостей висвітлення українських військових формувань в японських медіа.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. визначити теоретичні засади дослідження;
2. зібрати матеріали пов'язані з питанням військових формувань в Україні;
3. проаналізувати зображення різних військових формувань в японських медіа;
4. виділити та окремо проаналізувати формування, які частіше за інші фігурують в японських медіа.

Об'єктом дослідження є матеріали про українські військові формування в японських медіа.

Предметом — особливості висвітлення українських військових формувань в японських медіа.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання конкретних завдань роботи передбачається застосування теоретичних загальнонаукових методів індукції та дедукції. Для збору матеріалу та визначення ролі конкретних слів було використано статистичний та контекстуальний методи. Для визначення кількісних відношень слів синонімічного характеру було використано статистичний метод.

Практичне значення цього дослідження полягає в можливості використання його результатів при перекладі, навчанні, а також для подальших досліджень.

Матеріалом дослідження є ряд текстів в японських медіа, в яких згадуються українські військові формування.

Структура. Робота складається зі вступу, 4 розділів, висновків, анотації японською мовою та списку використаної літератури. Обсяг роботи становить 30 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Як зазначив Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні Мацуда Кунінорі під час зустрічі з українськими журналістами, "оскільки війна ведеться також і у медіапросторі... Не лише Японія, але й увесь світ розуміє, наскільки зараз необхідне прозоре і об'єктивне висвітлення подій". [1]

Інтерес до України різко зріс по всьому світу, в тому числі в Японії, у зв'язку з повномасштабним вторгненням, яке розпочала Росія в лютому 2022 року. Відповідно, попит на переклад новин про війну з Росією та написання статей на цю тему також зріс. Попередній подібний "сплеск" відбувся у 2014, проте навіть тоді японське суспільство не бачило Україну так часто в новинах, як зараз. [2]

Литовченко І. О. зазначає: «Мова – це динамічна система, компоненти якої знаходяться в постійному русі та розвитку...Військова лексика як одна із ланок лексичної підсистеми складає одну з "адаптивних мікросистем" національної мови, що залежно від комунікативних потреб у військовій сфері видозмінюється або припиняє своє функціонування».[3] Військова сфера чи не найкраще відображає активні зміни, реформи, реструктуризацію та інновації, які відбуваються в Україні з 2014 року. Це дещо ускладнює дослідження матеріалів, пов'язаних з темою військових формувань, оскільки породжує дуже велику кількість лексики, що постійно змінюється.

В цій роботі ми відштовхуємося від ідей практичності та орієнтуємося на можливе застосування результатів цього дослідження у філологічній та перекладацькій діяльності. Через це для аналізу було використано матеріали, присвячені саме діям українських військових формувань у Антитерористичній операції 2014-2018 років, Операції об'єднаних сил 2018-2022 та протистоянню російському вторгненню, яке відбувається наразі, і більша увага була приділена більш сучасним подіям.

Перш ніж розпочати дослідження висвітлення військових формувань в японських медіа, необхідно уточнити формулювання теми цієї роботи. В юридичному контексті військове формування визначається як “створена відповідно до законодавства України сукупність військових з'єднань і частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і призначені для оборони України, захисту її суверенітету, державної незалежності і національних інтересів, територіальної цілісності і недоторканності у разі збройної агресії, збройного конфлікту чи загрози нападу шляхом безпосереднього ведення воєнних (бойових) дій”. [4] В широкому значенні термін “військове формування” використовується як гіперонім на позначення організацій різного розміру та спеціальності, які можуть належати до різних оборонних структур України.

Історичні та політичні особливості довкола збройної агресії Росії в Україні призвели до того, що в державі з'явилися та продовжують формуватися велика кількість волонтерських збройних організацій. Велика частина цих формувань пройшли реорганізацію та увійшли в склад офіційних оборонних структур. Деякі було розформовано, інші продовжують діяльність в неформальному статусі. Останні не є військовими формуваннями за визначенням та радше підпадають під опис незаконних воєнізованих або збройних формувань, також відомих як напіввійськові або парамілітарні організації. Враховуючи те що іноді дізнатися легальний статус того чи іншого формування, а також зважаючи на те, що цей статус може мінятися з часом, задля цілей цієї роботи ми керуємося в першу чергу ідеями практичності та дескриптивізму. Через це, хоча основним фокусом даної роботи є формально визнані військові формування, можливо, що деякі з наведених організацій не мають офіційного статусу в Україні на момент написання. [5, 6]

Те саме можна сказати про означення “українські”. Деякі з формувань, які згадуються в цій роботі іноді описують як “міжнародні” чи “іноземні”, наприклад Інтернаціональний легіон територіальної оборони України або Грузинський національний легіон. Що стосується декількох чеченських формувань, їх навіть називають представниками збройних сил Чеченської Республіки Ічкерії в екзилі. [7,

8] В зв'язку з цим варто зауважити, що в контексті даної роботи “українське” по відношенню до військового формування означає, що воно воює на боці України проти Росії.

“Медіа” ми використовуємо як термін, що об'єднує традиційні засоби масової інформації та нові соціальні медіа. Використання такого терміна пов'язане з тим, що обидві форми розповсюдження інформації є впливовими у сучасному суспільстві, а також з тим, що грань між ними не завжди є чіткою: сайти новин поширюють інформацію та цитати з соціальних мереж, люди в соціальних мережах перекладають статті зі ЗМІ, і такі сайти, як Yahoo! News збирають та поширюють новини з інших новинних сайтів. [9]

До соціальних медіа, що фігурують в матеріалах цієї роботи відносяться різні особисті блоги та мікро-блоги у формі твіттера. Особливістю соціальних медіа є те, що вони є горизонтальними каналами поширення інформації з різних джерел, тоді як традиційним ЗМІ властива вертикальна структура.

В найпростішому формулюванні, публіцистичний стиль можна описати як “стиль публіцистики та преси”. Подібне визначення чітко вказує на те, що тексти, зібрані зі статей традиційних ЗМІ, відносяться до публіцистичного стилю. В свою чергу, соціальні мережі, як новий вид публічної комунікації, складніше класифікувати користуючись таким лаконічним висловом, оскільки далеко не вся інформація в соціальних мережах зіставна з тою, що її пропонує традиційна преса. Проте ми вважаємо, що у випадку тих матеріалів, які було зібрано для аналізу в цій роботі, їх цілком можна вважати альтернативою великим новинним агентствам у питанні стилістики. Подібні тексти призначені для більш чи менш широкого кола читачів, їх темою є політичні питання, що викладаються у актуальному для даного часу значенні, а виклад інформації поєднує логіку та емоційно-експресивне забарвлення. [10] Не кажучи вже про те, що частина цих текстів є безпосереднім перекладом новин з іншомовних джерел, або їх коротким викладенням,

спрямованим на япономовну аудиторію. Таким чином, функціональний стиль, в якому написано матеріал даної роботи можна категоризувати як публіцистичний.

Серед матеріалів ЗМІ було використано ряд сайтів, орієнтуючись, насамперед, на найбільші новинні агентства. До аналізу було залучено як суто японські джерела, так і статті іноземних інтернет-журналів, перекладені японською для японської аудиторії.

Опис того чи іншого військового формування може відрізнятися від автора до автора, мати емоційне забарвлення та охоплювати великий спектр тем, що ускладнює аналіз та вимагає вужчого підходу. У зв'язку з цим, в даній роботі розглядається те, як в японських медіа перекладаються назви українських військових формувань.

Висновки до розділу 1

У цьому розділі було наведено аргументи на користь актуальності роботи.

Спираючись на практичність роботи так враховуючи соціально-політичний контекст, було окреслено матеріали для аналізу та уточнено, що саме розглядається як українські військові формування. Також було коротко згадано стан японських медіа по відношенню до висвітлення подій в Україні.

Було визначено, що зібрані тексти за функціональним стилем є публіцистичними.

РОЗДІЛ 2. ЗСУ та військові структури МВС

В японських медіа загалом не дуже часто згадуються конкретні військові формування. Особливо це стосується популярних видань, таких як Асахі шінбун, Майнічі шінбун тощо. Номери та назви батальйонів, бригад тощо частіше можна побачити у менших виданнях та інтернет-блогах, які уважніше слідкують за подробицями перебігу подій в Україні, а також в перекладених статтях, наприклад на сайтах японських служб BBC, CNN, Forbes чи Укрінформ.

Серед тих формувань, що фігурують в японських новинах, найчастіше можна побачити згадки про бригаду Національної гвардії “Азов”, різноманітні міжнародні добровольчі формування, такі, як Російський добровольчий корпус чи Грузинський національний легіон, а також деякі формування Збройних сил України.

Сили оборони України можна умовно поділити на ті, які підпорядковуються Міністерству оборони, та військові формування, що підпорядковуються Міністерству внутрішніх справ. Перші включають, в тому числі, Збройні сили України та Головне управління розвідки; до останніх належать окремі підрозділи Національної поліції, Державна прикордонна служба та Національна гвардія України. У цьому розділі розглянуто, як представлена в японських медіа загальна структура сил оборони України. Ті чи інші формування розглядаються пропорційно до міри їх висвітлення в японських медіа.

В наступних розділах проведено аналіз того, як в медіа описуються міжнародні добровольчі формування та бригада “Азов”.

2.1 Збройні сили України

Збройні сили України японською називають ウクライナ軍 ukuraina gun. Єдиними альтернативами такому перекладу, які зустрічаються не дуже часто, є варіанти, де слово “Україна” скорочено: ウ軍 u gun та 宇軍 u gun.

Збройні сили України складаються з Сухопутних військ, Повітряних сил, Військово-морських сил, а також окремих родів військ та сил, які включають в себе Сили спеціальних операцій, Сили територіальної оборони та Десантно-штурмові війська.

Сухопутні війська ЗСУ в медіа називають ウクライナ陸軍 ukuraina rikugun, або, рідше ウ陸軍 u rikugun чи 宇陸軍 u rikugun.

Сухопутні війська представлені різними родами військ, які визначають назву того чи іншого формування. Основною силою Сухопутних військ є Механізовані війська, що пояснює, чому вони активно висвітлюються в медіа. Нижче наведено повні українські назви деяких бригад Механізованих військ, та назви, під якими вони згадувалися в японських медіа:

- ウクライナ特殊部隊第一旅団 ukuraina tokushu butai dai ichi ryodan — 1-ша окрема бригада спеціального призначення ім. Івана Богуна;
- ウクライナ軍の第3独立強襲旅団 ukuraina gun no dai 3 dokuritsu kyōshū ryodan — 3-тя окрема штурмова бригада;
- ウクライナ軍第14機械化旅団 ukuraina gun dai 14 kikaika ryodan — 14-та окрема механізована бригада імені князя Романа Великого;
- ウクライナ軍第28旅団 ukuraina gun dai 28 ryodan — 28-ма окрема механізована бригада імені Лицарів Зимового Походу;
- 第30機械化旅団 dai 30 kikaika ryodan — 30-та окрема механізована бригада імені князя Костянтина Острозького;

- 第 5 7 独立機動歩兵旅団 dai 57 dokuritsu kidō hohei ryodan — 57-ма окрема мотопіхотна бригада імені кошового отамана Костя Гордієнка;
- ウクライナ第 5 9 機械化旅団 ukuraina dai 59 kikaika ryodan — 59-та окрема мотопіхотна бригада імені Якова Гандзюка;
- 第 6 7 独立機械化旅団 dai 67 dokuritsu kikaika ryodan — 67-ма окрема механізована бригада;
- ウクライナ軍第 7 2 旅団 ukuraina gun dai 72 ryodan — 72-га окрема механізована бригада імені Чорних Запорозців;
- 第 9 2 機械化旅団 dai 92 kikaika ryodan — 92-га окрема механізована бригада імені кошового отамана Івана Сірка.

Окремої уваги заслуговує 93-тя окрема механізована бригада «Холодний Яр», яка з'являлася в японських медіа в декількох версіях перекладу: 第 9 3 機械化旅団 dai 93 kikaika ryodan, ウクライナ軍第 9 3 旅団 ukuraina gun dai 93 ryodan та 第 9 3 独立機械化旅団 dai 93 dokuritsu kikaika ryodan. Останній випадок є особливим, бо в статті йому передували слова 「ホロドニー・ヤール」の愛称で知られる ‘horodonī yāru’ no aishō de shirareru, тобто “відома під іменем «Холодний Яр»”. “Холодний Яр” при цьому було транскрибовано японською.

Також варто звернути увагу на 67-му окрему механізовану бригаду, а саме на підпорядкований їй 1-й окремий механізований батальйон “Вовки Да Вінчі”, оскільки він також з'являється в японських медіа та його назва зазнає різних, часом неточних, перекладів. Наприклад: ダビンチ大隊 dabinchi daitai, 義勇兵大隊「ダビンチの狼」 giyūhei daitai ‘dabinchi no ookami’ та 『ダ・ヴィンチのオオカミ』の異名で知られる第一強襲連隊 “da vinchi no ookami” no imei de shirareru dai ichi kyōshū rentai. Можна помітити, що в наведених прикладах слово “вовки” було перекладено японською.

Танкові бригади рідко згадуються в японських медіа. Нижче наведено кілька прикладів таких випадків:

- ウクライナ陸軍第1独立戦車旅団 ukuraina rikugun dai 1 dokuritsu sensha ryodan — 1-ша окрема танкова Сіверська бригада;
- 第4戦車旅団 dai 4 sensha ryodan — 4-та окрема танкова бригада імені гетьмана Івана Виговського;
- 第17戦車旅団 dai 17 sensha ryodan або 第17旅団 dai 17 ryodan — 17-та окрема танкова Криворізька бригада імені Костянтина Пестушка.

Формування гірської піхоти перекладаються наступним чином:

- 第108独立山岳強襲大隊 dai 108 dokuritsu sangaku kyōshū daitai — 108-й окремий гірсько-штурмовий батальйон;
- 第128山岳強襲旅団 dai 128 sangaku kyōshū ryodan — 128-ма окрема гірсько-штурмова Закарпатська бригада;
- 第10独立山岳強襲旅団 dai 10 dokuritsu sangaku kyōshū ryodan — 10-та окрема гірсько-штурмова бригада «Едельвейс».

Остання слугує ще одним прикладом того випадку, коли японською було наведено ім'я формування: エーデルワイス ēderuwaisu. Це було зроблено в контексті критики звинувачень Президента РФ в бік України, в яких він проводив паралель між гірсько-штурмовою бригадою та 1-ю гірсько-піхотною дивізією Третього Рейху, яка також носила таке ім'я. [11] Варто зауважити, що «Едельвейс» в даному випадку було перекладено японською.

Мало уваги медіа привертають ракетні війська та артилерія:

- ウクライナの第40砲兵旅団 40 ukuraina no dai 40 hōhei ryodan — 40-ва окрема артилерійська бригада імені Великого князя Вітовта;
- ウ軍第43重砲兵旅団 u gun dai 43 jōhōhei ryodan — 43-тя окрема артилерійська бригада імені гетьмана Тараса Трясила;
- ウクライナの第45砲兵旅団 ukuraina no dai 45 hōhei ryodan — 45-та окрема артилерійська бригада;
- ウクライナ軍第107ロケット砲兵連隊第1師団 ukuraina gun dai 107 roketto hōhei rentai dai 1 shidan — перший дивізіон 107-ї реактивної артилерійської Кременчуцької бригади.

Армійська авіація ЗСУ перекладається японською як **ウクライナ陸軍航空隊 ukuraina rikugun kōkūtai** і згадується в контексті 11-ї окремої бригади «Херсон»: **ウクライナ陸軍航空隊第11独立旅団「ヘルソン」 ukuraina rikugun kōkūtai dai 11 dokuritsu ryodan 'heruson'**.

Наступними за “популярністю” після Сухопутних військ йдуть Десантно-штурмові війська, які в одній статті експерт назвав “елітними” військами: **精鋭部隊 seiei butai**.

Сам рід військ ЗСУ японською називають **空中機動軍 kūchū kidō gun**.

- ウクライナ陸軍第25独立シチェスラフ空挺旅団 ukuraina rikugun dai 25 dokuritsu shicheshurafu kūtei ryodan або 第25空中強襲旅団 dai 25 kūchū kyōshū ryodan — 25-та окрема повітряно-десантна Січеславська бригада;
- 第46旅団, 第46独立空中強襲旅団 dai 46 ryodan або 第46空中強襲旅団 dai 46 kūchū kyōshū ryodan — 46-та окрема аеромобільна бригада;
- 第77旅団 dai 77 ryodan — 77-ма окрема аеромобільна бригада;

- ウクライナ軍第80旅団 ukuraina gun dai 80 ryodan або 第80空中強襲旅団 dai 80 kūchū kyōshū ryodan — 80-та окрема десантно-штурмова бригада;
- ウクライナ軍・第95独立空中強襲旅団 ukuraina gun ・ dai 95 dokuritsu kūchū kyōshū ryodan — 95-та окрема десантно-штурмова бригада.

Повітряні сили України японською називають ウクライナ空軍 ukuraina kūgun.

На прикладі 35-ї змішаної авіаційної ескадрильї можна побачити, як формування повітряних сил висвітлюються в японських новинах. Її назву перекладено як 第35混成飛行隊 dai 35 konsei hikōtai.

До військово-морських сил України належить морська піхота. ВМС японською називають ウクライナ海軍 ukuraina gun. Серед формувань Військово-морських сил в японських медіа згадується 503-й окремий батальйон морської піхоти: 第503独立海軍歩兵大隊 dai 503 dokuritsu kaigun hohei daitai.

Сили спеціальних операцій України японською називають ウクライナ特殊作戦軍 ukuraina tokushu sakusen gun, а їхні бойові формування ウクライナ軍特殊作戦部隊 ukuraina gun tokushu sakusen butai або ウクライナ軍特殊部隊 ukuraina gun tokushu butai. Також іноді на позначення ССО в медіа використовують латинську транслітерацію абрєвіатури: SSO.

Найчастіше Сили територіальної оборони перекладаються як 領土防衛軍 ryōdo bōei gun або, рідше 領土防衛隊 ryōdo bōeitai. Використовується також скорочена версія попереднього слова: 防衛隊 bōeitai. Іноді зустрічаються терміни 領土防衛部隊 ryōdo bōei butai та 地域防衛軍 chiiki bōei gun.

Цим термінам можуть передувати слова “- України” чи “Збройних сил України”, або ウクライナの ukuraina no та ウクライナ軍 ukuraina gun відповідно.

Цікаво зазначити, що термін 郷土防衛隊 kyōdo bōeitai, яким часто описують Сили територіальної оборони інших країн (Швеції, Норвегії, Литви, Естонії тощо) не використовують по відношенню до українського формування.

Іноді згадуються конкретні бригади та підрозділи, наприклад (вищевказані означення, які вказують на приналежність до ЗСУ опущено):

- 領土防衛部隊第 1 2 6 独立旅団 ryōdo bōei butai dai 126 dokuritsu ryodan — 126-та окрема бригада територіальної оборони (ОБрТрО);
- 第 1 2 7 独立領土防衛旅団第 2 2 5 大隊 dai 127 dokuritsu ryōdo bōei ryodan dai 225 daitai — 225-й батальйон 127-ї ОБрТрО;
- 領土防衛第 1 0 3 旅団第 6 5 大隊 6 ryōdo bōei dai 103 ryodan dai 65 daitai — 5-й батальйон 103-ї бригади ТрО;
- チェルニヒウ州領土防衛部隊の第 1 1 9 独立旅団第 1 6 3 大隊 cherubihū shū ryōdo bōei butai no dai 119 dokuritsu ryodan dai 163 daitai — 163-й батальйон 119-ї ОБрТрО Чернігівської області.

Іноді конкретне формування не вказано за номером, наприклад: メリトポリ領土防衛大隊 meritopori ryōdo bōei daitai або ビルゴロド・ドニストロフスキー領土防衛大隊 birugorodo・donisutorofusukī ryōdo bōei daitai, тобто мелітопольський та білгород-дністровський батальйони територіальної оборони.

2.2 Інші військові формування

Головне управління розвідки Міністерства Оборони, або японською 国防省情報総局 kokubōshō jōhhō sōkyoku, має свої військові формування.

Зокрема, не раз у японських медіа згадується окремий розвідувально-диверсійний підрозділ “Kraken”. Можна побачити такі переклади назви цього спецпідрозділу: 特殊部隊「クラークン」 tokushu butai ‘kurāken’, 特別部隊「クラークン」 tokubetsu butai ‘kurāken’, クラークン特殊部隊 kurāken tokushu butai та 部隊「クラークン」 butai ‘kurāken’.

Також фігурує в новинах підрозділ спеціального призначення ГУР батальйон “Шаман”. Його описують як ウクライナ特殊部隊「シャーマン大隊」 ukuraina tokushu butai ‘shāman daitai’ або 「シャーマン」部隊 ‘shāman’ butai.

Під керівництвом Національної поліції знаходиться підрозділ КОРД. Його в японських медіа називають 警察特殊部隊「コルド」 keisatsu tokushu butai ‘korudo’.

Державна прикордонна служба перекладається як ウクライナ国家国境庁 ukuraina kokka kokkyō chō, а її військові формування називають ウクライナの国境警備隊 ukuraina kokkyō keibitai. 15-й мобільний прикордонний загін ДПС фігурував в репортажах в контексті формування так званої “Гвардії наступу”, в яку він входить в якості бригади “Сталевий кордон”. Японською цю назву перекладено як 鋼の国境 hagane no kokkyō.

Національну гвардію України перекладають як ウクライナ国家親衛隊 ukuraina kokka shin’eitai. Її також часто описують військове формування Міністерства внутрішніх справ України: ウクライナ内務省軍部隊 ukuraina naimushō gun butai, ウクライナ内務省系の軍事組織 ukuraina naimushō kei no gunji soshiki та 内務省軍 naimushō gun.

За винятком бригади “Азов”, окремі формування Національної гвардії рідко згадуються в японських медіа.

У зв’язку з її участю в Гвардії наступу, в медіа з’явилися згадки про 4-ту бригаду оперативного призначення імені Героя України сержанта Сергія Михальчука, зокрема її 3-й батальйон оперативного призначення «Свобода»: 国家親衛隊第4即応旅団スボボダ大隊 kokka shin’etai dai 4 sokuō ryōdan suboboda daitai.

Гвардію наступу називають японською 強襲旅団 kyōshū ryōdan або 急襲旅団 kyūshū ryōdan, а бригади в її складі описують як “формування для наступу”: 攻撃用部隊 kōgeki yō butai.

Висновки до розділу 2

Серед військових формувань сил оборони України найбільше в японських медіа представлено військові формування ЗСУ, а саме Сухопутні та Десантно-штурмові війська.

Проаналізувавши наведені приклади перекладу назв різних військових формувань, можна зробити висновок, що, не враховуючи різниці, яка спостерігається в оригіналі та відповідає військово-адміністративним характеристикам того чи іншого формування, різницю між назвами різних формувань становить присутність лексем ウクライナ ukuraina, 軍 gun, の no, а також 独立 dokuritsu. ウクライナ ukuraina іноді скорочується до ウ u або 宇 u.

У переважній кількості випадків при перекладі опускаються найменування батальйону (наприклад “імені Лицарів Зимового Походу”, чи “імені Тараса Трясила”) та частина назви, яка вказує на місце його дислокації (наприклад

“Закарпатська”, чи “Кременчуцька”). У тих випадках, коли ім’я формування не опускається, його перекладають японською.

В перекладених назвах багатьох військових формувань можна виділити лексичні одиниці, що відповідають сталим військовим термінам та повторюються в назвах різних формувань. Наприклад, 独立 dokuritsu використовується у назвах формувань з означенням "окремий", 戦車 sensha — для танкових формувань, 山岳強襲 sangaku kyōshū — гірсько-штурмових. Термін 機械化 kikaika означає "механізований", але іноді використовується також для позначення мотопіхотних формувань. 空中強襲 kūchūkyōshū також використовується як по відношенню до аеромобільних, так і десантно-штурмових формувань. Два паралельні переклади використовуються на позначення артилерії: 砲兵 hōhei та 重砲兵 jūhōhei.

Найбільшу різноманітність перекладів можна побачити по відношенню до Сил територіальної оборони та Національної гвардії України, що відповідає відносно великій кількості матеріалів присвячених міжнародним формуванням в ТрО та бригаді НГУ “Азов”.

РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНІ ДОБРОВОЛЬЧІ БАТАЛЬЙОНИ

Ще з 2014 року на стороні України воювали не тільки громадяни України, але й іноземці, які з тих чи інших причин вирішили взяти участь у війні. Проблематичний легальний статус і міжнародний характер цього питання неодноразово привертала увагу журналістів.

27 лютого 2022 року Президент України оголосив про створення офіційного військового формування міжнародного характеру на основі Територіальної оборони України — ним став Інтернаціональний легіон ТрО. Це оголошення підняло нову хвилю інтересу міжнародної спільноти до питання служби іноземних громадян на боці України. Осторонь не залишились і японські медіа, оскільки серед добровольців, що приїхали захищати Україну, виявилися і японці. Окрім цього, викликали інтерес росіяни, що втекли з батьківщини, щоб протистояти диктаторському режиму власної країни.

Не всі міжнародні добровольчі формування було включено в склад Інтернаціонального легіону, проте для задач цієї роботи ми не будемо робити принципового розрізнення за тим, до якої структури належить те чи інше формування.

Високий інтерес медіа до Інтернаціонального легіону відзначився на тому, що можна побачити дуже багато різних способів перекладу його назви. Перша частина позначає його відношення до Територіальної оборони, при чому варто зауважити, що в даному випадку використовуються не ті терміни, які використовуються по відношенню до звичайних формувань ТрО, а саме: 国土防衛軍 kokudo bōei gun, ウクライナ国防軍 ukuraina kokubō gun, ウクライナ領土防衛隊 ukuraina ryōdo bōeitai, або ウクライナ領土防衛部隊 ukuraina ryōdo bōei butai. У випадку, де використовується слово ウクライナ ukuraina, воно також може бути скорочене до ウ u або 宇 u.

Друга частина вказує на міжнародний характер цього формування: 国際軍団 kokusai gundan, 外国人軍団 gaikokujin gundan, 国際旅団 kokusai ryodan, 多国籍軍団 takokuseki gundan а також, у випадку з 国際義勇軍 kokusai giyū gun на добровільність вступу.

Можна також зустріти використання аббревіатури “ I L D U “, яка походить від англійського “International Legion for the Defense of Ukraine” — Міжнародний легіон захисту України.

Добровольчі формування загалом найчастіше називають 義勇兵部隊 giyūhei butai або 志願兵部隊 shiganhei butai. Як по відношенню до Інтернаціонального легіону, так і до інших міжнародних добровольчих формувань часто використовують фразу 外国人義勇兵部隊 gaikokujin giyūhei butai або 外国人部隊 gaikokujin butai.

До формувань, які асоціюються з конкретною національністю часто використовується назва сформована з назви цієї національності та слова 部隊 butai, наприклад: ジョージア人部隊 jōjia jin butai, ベラルーシ人部隊 berarūshi jin butai, ロシア人部隊 roshia jin butai.

В японських медіа Грузинський національний легіон зазвичай називають ジョージア部隊 jōjia butai або ジョージア軍団 jōjia gundan. В одній статті його було записано як ジョージア (グルジア) 部隊 jōjia (gurujia) butai. グルジア gurujia було японською назвою Грузії до 2015 року. [12]

Білоруський полк імені Кастуся Калиновського перекладають як カストゥス・カリノフスキー連隊 kasutusu・karinofuskī rentai. Назву батальйону «Терор» записують як テロル teroru, а загону «Погоня» (біл. «Пагоня») パホニア pahonia.

Легіон «Свобода Росії» перекладають як 自由ロシア軍団 jiyū roshia gundan. Російський добровольчий корпус називають японською ロシア人義勇兵部隊 roshia

jin giyūhei butai, ロシア義勇軍団 roshia giyū gundan або ロシア義勇団 roshia giyū dan. Також використовується латинізована версія аббревіатури РДК — Російський Добровольчий Корпус: RDK або RDK 部隊 butai. В одній статті після назв цих двох російських добровольчих формувань наводиться їх назви англійською: the Russian Volunteer Corps та Freedom of Russia Legion.

Польський добровольчий корпус (пол. Polski korpus ochotniczy) називають ポーランド特別部隊 pōrando tokubetsu butai або ポーランド義勇軍団 pōrando giyū gundan.

Чеченський миротворчий батальйон імені Джохара Дудаєва перекладають як ジョハル・ドゥダエフ大隊 joharu · dudaefu daitai або ジョハル・ドダエフ大隊 joharu · dodaefu daitai. Чеченський миротворчий батальйон імені Шейха Мансура називають 戦闘部隊シェイフ・マンスール大隊 sentō butai sheifu · mansūru daitai або シェイク・マンスールボランティア大隊 sheiku · mansūru borantia daitai. Обидва формування називають チェチェン大隊 chechen daitai. В обох випадках українською до назви цих батальйонів іноді додають “миротворчий”, проте в японських медіа таке слово не фігурує.

Висновки до розділу 3

Перша частина позначає його відношення до Територіальної оборони, при чому варто зауважити, що в даному випадку використовуються не ті терміни, які використовуються по відношенню до звичайних формувань ТрО, а саме: 国土防衛軍 kokudo bōei gun, ウクライナ国防軍 ukuraina kokubō gun, ウクライナ領土防衛隊 ukuraina ryōdo bōeitai, або ウクライナ領土防衛部隊 ukuraina ryōdo bōei butai. У випадку, де використовується слово ウクライナ ukuraina, воно також може бути скорочене до ウ u або 宇 u.

Друга частина вказує на міжнародний характер цього формування: 国際軍団 kokusai gundan, 外国人軍団 gaikokujin gundan, 国際旅団 kokusai ryodan, 多国籍軍団 takokukokuseki gundan і, у випадку з 国際義勇軍 kokusai giyū gun також на добровільність вступу.

Часто наводиться ім'я людини, на честь котрої названо те чи інше формування. Транскрипція при цьому може відрізнятися поміж різними ресурсами.

Назва формування іноді перекладається, а іноді наводиться в транскрипції чи латиницею. Цікаво, що «Свобода Росії» завжди перекладається. Можна зробити припущення, що це вказує на зацікавленість аудиторії позицією росіян, що воюють на українській стороні.

РОЗДІЛ 4. “АЗОВ”

Військовим формуванням, яке бачить найбільше висвітлення в японських медіа є бригада Національної гвардії України “Азов”. Велика кількість матеріалу, присвяченого цьому формуванню, сприяє проведенню якісного лінгвістичного дослідження. Небезпідставно можна припустити, що при виборі лексики для опису інших українських військових формувань, журналісти та перекладачі в певній мірі керуватимуться тим, які слова використовуються по відношенню до “Азову”. Це означає додаткову цінність аналізу даної лексики.

Довга історія цього військового формування та постійні зміни, яких воно зазнавало, відображено у великій кількості термінів, які асоціюються з “Азовом”. У травні 2014 року було створено батальйон патрульної служби міліції особливого призначення (БПСМОП) “Азов”. [13] У вересні того ж року його було реорганізовано в полк особливого призначення. [14] Через два місяці “Азов” було переведено до складу Національної гвардії в якості Окремого загону спеціального призначення (ОЗСП). [15] У 2023 році загін було реорганізовано в бригаду з такою ж назвою.

Крім цього, у 2022 році сталася біфуркація в історії “Азову”: з початком повномасштабного вторгнення сформувався підрозділ територіальної оборони “Азов”, який згодом було розширено до окремого полку Сил спеціальних операцій. В січні 2023 року, в ході створення “Гвардії наступу”, ССО “Азов” було перетворено на 3-тю окрему штурмову бригаду (3 ОШБр). [16, 17]

“Азов” з самого початку привернув увагу як українських, так і іноземних медіа. Це стало однією з причин, чому, наприклад, в багатьох українців він закарбувався в пам’яті як “полк” (див. рис. 4.2).

Росія, в свою чергу, користується контроверсійним характером формування та використовує увагу, яку приділяє йому міжнародна спільнота, у власних

пропагандистських цілях. Незчисленна кількість перекручень та потік дезінформації з боку Росії тільки ще більше заплутали термінологію.

До назв “Азову”, які можна зустріти в японських медіа, належать: アゾフ大隊 azofu daitai, アゾフ連隊 azofu rentai, アゾフ旅団 azofu ryodan, アゾフ特殊作戦分遣隊 azofu tokushu sakusen bunkentai та, скорочено アゾフ分遣隊 azofu bunkentai.

Серед них 大隊 daitai відповідає українському “батальйон”, 連隊 rentai — “полк”, 旅団 ryodan — “бригада”, 特殊作戦分遣隊 означає “загін сил спеціальних операцій”, та 分遣隊 bunkentai — “підрозділ”.

Іноді в статті згадується перейменування, яких зазнало військово формування, наприклад: 「アゾフ大隊」 (のちに「アゾフ連隊」) «azofu daitai” (nochi ni “azofu rentai”)), тобто «батальйон “Азов” (згодом полк “Азов”))».

Для того, щоб краще зрозуміти особливості використання цих термінів, ми порівняли кількість статей, в яких використано те чи інше формулювання. Були враховані статті на сайтах японської компанії суспільного телерадіомовлення NHK та на сайтах п’яти найбільших національних щоденних газет Японії, а саме: 朝日新聞 asahi shinbun, 毎日新聞 mainichi shinbun, 日本経済新聞 nihon keizai shinbun (включаючи 夕刊フジ yukan fuji — вечірнє видання тої самої компанії), 産経新聞 sankei shinbun та 読売新聞 yomiuri shinbun. [18, 19]

Для пошуку статей було використано пошукову функцію, вбудовану у кожний з вищезазначених сайтів. Варто зауважити, що методи пошуку, які використовують різні сайти, можуть відрізнятися, проте це не впливає на якість даного аналізу, оскільки важливим є відносна кількість статей за пошуковим терміном, а не відносна кількість статей між виданнями. Також варто зауважити, що пошукова система на сайті 毎日新聞 mainichi shinbun не вказує точну кількість статей.

Також ми скористались можливістю переглянути кількість результатів у пошуковій системі “Гугл” при загальному пошуку та при пошуку в категорії “новини”. Для отримання більш точних результатів, під час пошуку в гуглі терміни було взято у лапки. Результати наведено у табл. 4.1.

Табл. 4.1

Результати пошуку за різними термінами

Термін Сайт	アゾフ連隊 azofu rentai	アゾフ大隊 azofu daitai	アゾフ部隊 azofu butai	アゾフ特殊作戦分遣隊 azofu tokushu sakusen bunkentai	アゾフ旅団 azofu ryodan	アゾフ分遣隊 azofu bunkentai
NHK	0	63	0	0	0	0
朝日新聞 asahi shinbun	116	2	0	0	0	0
毎日新聞 mainichi shinbun	приблизно 100	приблизно 100	приблизно 100	0	2	0
日本経済新聞 nihon keizai shinbun	30	12	0	0	0	0
産経新聞 sankei shinbun	45	27	56	0	2	0
読売新聞 yomiuri shinbun	0	58	30	0	1	0
Гугл	145 000	51 600	7600	3260	657	381
Гугл новини	716	128	23	15	9	4

З цієї таблиці можна побачити, що найбільше результатів дає пошук “アゾフ連隊” azofu rentai, наступним іде “アゾフ大隊” azofu daitai, а решта термінів є менш популярними. Що цікаво, не зважаючи на те, що запит в гуглі “アゾフ旅団” azofu ryodan дає менше результатів ніж більшість інших варіантів, він згадується в трьох з шести новинних агентств, тоді як деякі інші формулювання не згадуються взагалі. Можливо це пов’язано з тим, що “Азов” отримав статус бригади нещодавно, і про це повідомляли в японських новинах.

Користуючись функцією “Google Тренди”, ми зібрали інформацію, про те, який з двох пошукових запитів, що дають найбільше результатів (アゾフ連隊 azofu rentai та アゾフ大隊 azofu daitai), частіше вводиться японською аудиторією (див. рис. 4.1).

Порівняння популярності пошуку різних термінів японською

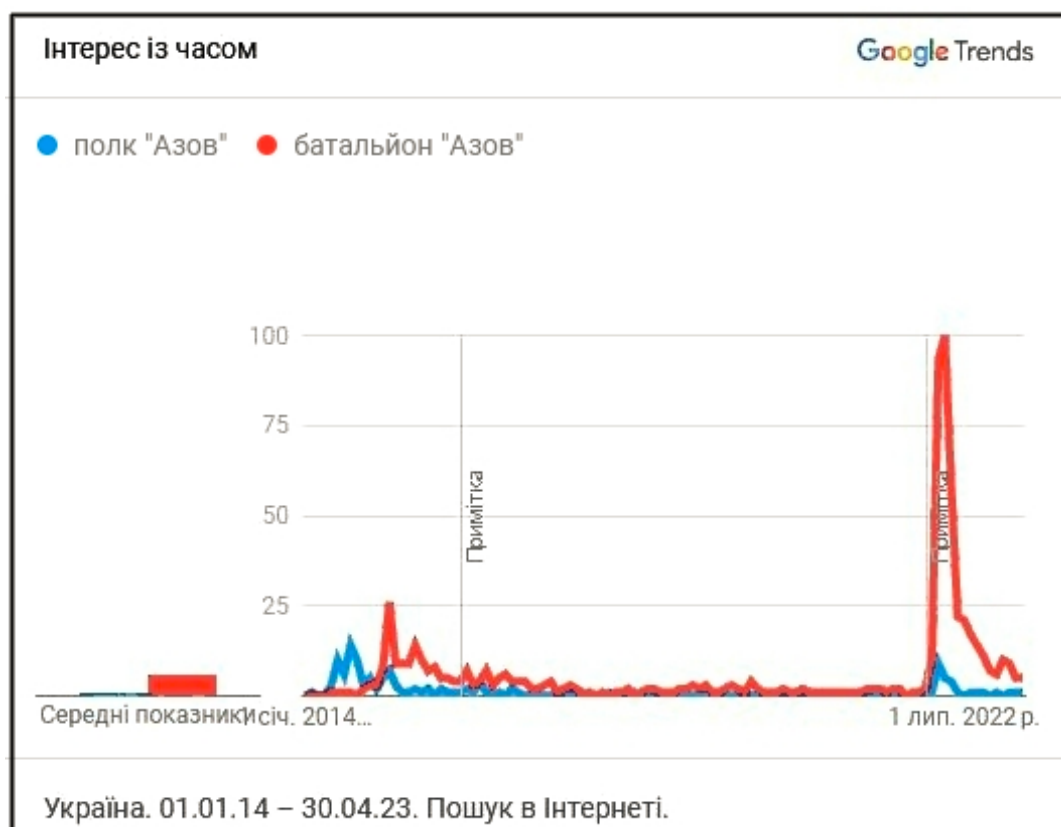

Джерело: Google Тренди [20]

Як можна побачити, **アゾフ大隊 azofu daitai** є набагато більш популярним, незважаючи на те, що кількість інтернет-сторінок та статей в новинах, які його використовують, є меншою, ніж в **アゾフ連隊 azofu rentai**.

Якщо порівняти це з аналогічним запитом українською, можна помітити, що це протилежно трендам в Україні: запит «полк “Азов”», що японською перекладається як **アゾフ連隊 azofu rentai**, є популярнішим за запит «батальйон “Азов”», або японською — **アゾフ大隊 azofu daitai**.

Порівняння популярності пошуку різних термінів українською

Джерело: Google Тренди [21]

Різде збільшення пошуків у 2022 році очевидно є наслідком повномасштабного вторгнення. На відміну від рис. 4.2, на рис. 4.1 немає подібного сплеску у 2014 році. З цього можна зробити висновок, що до вторгнення у 2022 році, японська аудиторія проявляла мало інтересу до “Азову” і війни в Україні загалом.

Висновки до розділу 4

“Азов” у назві формування завжди перекладається однаково, проте є велика варіативність у означеннях, які йому передують, що відповідає подібній різноманітності в українських джерелах та відображає те, як змінювався статус формування з моменту його створення.

Кількість статей японською, що використовують означення 連隊 rentai — полк, значно переважає ті, що називають “Азов” батальйоном — 大隊 daitai. Останнє, в свою чергу, значно більш розповсюджено ніж решта термінів. Це відповідає популярності назви “полк” в Україні.

З іншого боку, кількість пошуків японською в гуглі, що називають “Азов” батальйоном (アゾフ大隊 azofu daitai) помітно переважає кількість пошуків, в яких “Азов” названо полком (アゾフ連隊 azofu rentai).

З цього можна зробити висновок, що бригада “Азов” запам’яталася японській аудиторії як “батальйон”. Можна припустити, що це пов’язано з великим сплеском у кількості пошуків з початком великомасштабного вторгнення у 2022-му році. На момент повномасштабного вторгнення “Азов” формально мало статус загону — термін, який мало використовується в пресі, і замість якого використовувався термін на позначення його попереднього статусу: “батальйон”.

ВИСНОВКИ

Серед українських військових формувань, представлених у японських медіа, найбільше уваги приділяється бригаді Національної гвардії України “Азов”, Територіальній обороні України, зокрема Міжнаціональному легіону ТрО, та іншим міжнародним добровольчим формуванням. Окрім того, в японських медіа фігурують формування Сухопутних та Десантно-штурмових військ України. Решта формувань мало представлені в японських медіа.

Інтерес в японських медіа до війни в Україні був невисоким до початку повномасштабного вторгнення у 2022 році.

Відносну сталість перекладу поміж різними джерелами назв військових формувань можна побачити у тій частині назви, що включає військовий термін на позначення спеціалізації, розміру чи статусу формування як окремого.

В назвах, що включають місце дислокації формування, воно зазвичай не згадується при перекладі.

Якщо військове формування носить ім'я видатного діяча чи групи діячів, у японських медіа це ім'я майже завжди опускається. Виняток становлять інтернаціональні формування.

Особиста назва того чи іншого формування зазвичай не згадується у японських медіа. У тих випадках, коли така назва наводиться, вона може бути транскрибованою або перекладеною японською. Назва легіону “Свобода Росії” завжди перекладається японською, що вказує на особливий інтерес журналістів та аудиторії до російських добровольчих формувань, що воюють на стороні України.

По відношенню до міжнародних формувань іноді в японських медіа використовуються їхні англійські назви або абревіатури.

Слово “Україна” (ウクライナ ukuraina) в таких фразах, як Збройні сили України, Сухопутні війська України тощо, іноді зазнає скорочення. В такому разі використовується або катакана ウ u, або ієрогліф на позначення країни 宇 u.

Скорочення є характерними для публіцистичного стилю у зв’язку з обмеженим форматом традиційних газет та деяких сучасних мереж, таких як “Твітер”. Коли в японських медіа згадуються українські військові формування, їх назви переважно спрощуються методом опускання певних частин. Це пов’язано з тим, що в порівнянні з українською (де такі поняття як окрема механізована бригада можуть бути скорочені до ОМБр, Національна гвардія України — НГУ тощо), за винятком назв країн, японська мова не має такого продуктивного інструменту аббревіації. В той же час, опущена інформація не вважається важливою для аудиторії.

Тоді як в Україні загальна публіка переважно називає бригаду “Азов” полком, японська аудиторія набагато частіше використовує слово “батальйон” (アゾフ大隊 azofu daitai). Це пов’язано з тим, що в українських медіа це формування привернуло увагу громадськості ще у 2014 році, коли воно мало статус полку, тоді як в Японії практично не було інтересу до “Азову” до початку повномасштабного вторгнення.

Ступінь варіативності перекладів під час висвітлення українських військових формувань напряму відповідає тому, наскільки активно вони фігурують в японських медіа.

要旨

本稿は日本のメディアにおける 2014 からのロシア・ウクライナ戦争でウクライナ側で戦う部隊の代表方法を明らかにすることを目的とした。そのため、五大紙を中心にし、ニュースウェブサイトと SNS によりよく言及される部隊名を解析した。明らかになったのは最も頻度高く描かれているのはアゾフ特殊作戦分遣隊、ウクライナ領土防衛部隊外国人軍団、ウクライナ陸軍とウクライナ空中機動軍であることと部隊名はよく略されることである。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. «Війна точиться на багатьох фронтах, у тому числі – й на медійному», – посол Японії Мацуда Кунінорі / Інформаційна служба НСЖУ — Режим доступу: <https://nsju.org/novini/vijna-tochytsya-na-bagatoh-frontah-u-tomu-chysli-j-na-medijnomu-posol-yaponiyi-maczuda-kuninori/> — Дата публікації: 10.04.2023 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive — <https://web.archive.org/web/20230430220327/https://nsju.org/novini/vijna-tochytsya-na-bagatoh-frontah-u-tomu-chysli-j-na-medijnomu-posol-yaponiyi-maczuda-kuninori/>
2. Світлана Остапа України в японських медіа практично немає / Детектор медіа. — Режим доступу: <https://detector.media/blogs/article/174477/2020-02-04-ukrainy-v-yaponskykh-media-praktychno-nemaie/> — Дата публікації: 04.02.2020 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive — <https://web.archive.org/web/20230505042621/https://detector.media/blogs/article/174477/2020-02-04-ukrainy-v-yaponskykh-media-praktychno-nemaie/>
3. Литовченко І. О. Уплив екстра- та інтралінгвальних чинників на розвиток військової лексики української мови / І. О. Литовченко // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. — 2014. — Вип. 10. — С. 75-83. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2014_10_12
4. Закон України від 06.12.1991 № 1932-ХІІ — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
5. К. Гладка, Д. Громаков, В. Миронова та ін. Добробати — Фоліо. — 2017. - розділ 17

6. Світлана Кравченко Добровольчі батальйони: від виникнення до підпорядкування ЗСУ чи Нацгвардії / Український тиждень. — Режим доступу: <https://tyzhden.ua/dobrovolchi-bataljony-vid-vynyknennia-do-pidporiadkuvannia-zsu-chy-natshvardii/> — Дата публікації: 26.03.2015 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive — <https://web.archive.org/web/20230505044701/https://tyzhden.ua/dobrovolchi-bataljony-vid-vynyknennia-do-pidporiadkuvannia-zsu-chy-natshvardii/>
7. Відродження Збройних Сил Чеченської республіки Ічкерія у складі ЗС України. УКМЦ 04.08.2022 / Український медіа центр // Youtube – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=mZAIViusGxY> — Дата публікації: 05.08.2022 – Дата перегляду: 30.04.2023
8. Закаєв: в Україні відновлюються збройні сили Чеченської Республіки Ічкерія / Радіо Свобода. — Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zakaev-zbroyni-syly-ichkeria/32097677.html> — Дата публікації: 24.10.2022 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive — <https://web.archive.org/web/20221106142220/https://www.radiosvoboda.org/a/news-zakaev-zbroyni-syly-ichkeria/32097677.html>
9. В. О. Каплуненко, С. В. Бондаренко Основні підходи до визначення поняття соціальні медіа (огляд зарубіжних та вітчизняних досліджень) / Вісник студентського наукового товариства — Донецький національний університет імені Василя Стуса. Т. 2 № 12 — 2022.
10. Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю.К 63 Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. / Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю.. - Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. Т.2 — 2012.— с. 348-349
11. 【検証】プーチン氏の年次演説、中身は正しいのか ファクトチェック / BBC ニュース. — Режим доступу: <https://www.bbc.com/japanese/features-and-analysis-64727808>

- Дата публікації: 22.02.2023 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive —
<https://web.archive.org/web/20230505034856/https://www.bbc.com/japanese/features-and-analysis-64727808>
12. グルジアの国名表記、ジョージアに変更 / 日本経済新聞. — Режим доступу: https://www.nikkei.com/article/DGXLASFS21H3F_R20C15A4PP8000 — Дата публікації: 21.04.2015 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive —
https://web.archive.org/web/20230406053150/https://www.nikkei.com/article/DGXLASFS21H3F_R20C15A4PP8000/
13. Про АЗОВ / АЗОВ. — Режим доступу: <https://azov.org.ua/pro-nas/> — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive —
<https://web.archive.org/web/20230304174643/https://azov.org.ua/pro-nas/>
14. "Азов" розширився до полку і наголошує, що на вибори не йде / Українська правда. — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/09/18/7038164/> — Дата публікації: 18.09.2014 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive —
<https://web.archive.org/web/20140921002935/http://www.pravda.com.ua/news/2014/09/18/7038164/>
15. Полк "Азов" увійшов до складу Нацгвардії – Аваков / Український тиждень. — Режим доступу: <https://tyzhden.ua/polk-azov-uvijshov-do-skladu-natshvardii-avakov> — Дата публікації: 11.11.2014 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive —
<https://web.archive.org/web/20230430112400/https://tyzhden.ua/polk-azov-uvijshov-do-skladu-natshvardii-avakov/>
16. ССО "Азова" стали бригадою Сухопутних військ і вже воюють в Бахмуті / Українська правда. — Режим доступу:

- <https://www.pravda.com.ua/news/2023/01/26/7386607/> — Дата публікації: 26.01.2023 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive — <https://web.archive.org/web/20230128050801/https://www.pravda.com.ua/news/2023/01/26/7386607/>
- 17.«Азов» у Нацгвардії ≠ «Азов» у Сухопутних військах ЗСУ / Національна гвардія України. — Режим доступу: <https://ngu.gov.ua/azov-u-naczgvardiyi-%E2%89%A0-azov-u-suhoputnyh-vijskah-zsu/> — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive — <https://web.archive.org/web/20230129145512/https://ngu.gov.ua/azov-u-naczgvardiyi-%E2%89%A0-azov-u-suhoputnyh-vijskah-zsu/>
- 18.全国紙・地方紙の新聞社サイト集 / リサーチ・ナビ. — Режим доступу: https://rnavi.ndl.go.jp/jp/newspapers/theme_honbun_700033.html — Дата публікації: 02.02.2023 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive — https://web.archive.org/web/20230127142822/https://rnavi.ndl.go.jp/jp/newspapers/theme_honbun_700033.html
- 19.五大紙とは？ 大手新聞社の種類と特徴を詳しく解説 / Paper Ad. — Режим доступу: <https://j-you.co.jp/blog/five-newspaper/> — Дата публікації: 17.02.2023 — Дата перегляду: 30.04.2023 — Internet Archive — <https://web.archive.org/web/20221009084244/https://j-you.co.jp/blog/five-newspaper/>
- 20.Googleトレンド — Режим доступу: <https://trends.google.com/trends/explore?date=2014-01-01%202023-04-30&geo=JP&q=アゾフ大隊,アゾフ連隊&hl=ja> — Дата перегляду: 30.04.2023
- 21.Google тренди — Режим доступу: <https://trends.google.com.ua/trends/explore?date=2014-01-01%202023-04-30&geo=UA&q=батальйон азов,полк азов&hl=uk> — Дата перегляду: 30.04.2023